

2013 december Ról-ról

Gyórrfy Iván: Szerelem és halál (Időről időre (About Time). Színes, szinkronizált angol vígjáték, 123 perc, 2013. Rendező-forgatókönyvíró Richard Curtis.)

Az angol romantikus vígjátékok koronázatlan királya, Richard Curtis első, meghatározó élményét akkor szerezte a szerelemről, amikor nyolcéves korában egy iskolai szünetben megajándékozott egy kislányt az anyja ékszeres dobozából csent gyűrűvel – a lány pedig habozás nélkül kihajította azt a fagyos svéd tundrára. Az ékszer soha nem lett meg, a hódítás félresikerült – és Curtis felnövekedve egy életre eljegyezte magát az első találkozások, keserédes pillanatok, lopott csókok és esküvői kavalkádok megörökítésével. És persze az idétlen, ám szeretnivaló angol kisember hétköznapijainak feltérképezésével, akinek morbid kalandjai a rekeszizmok mellett a könnycsatornákat is megdolgoztatják.

Még Oxfordban találkozott Rowan Atkinsonnal, alias Mr. Beannel, akivel nemcsak az amatőr színjátszó kör lelkes közönségét, hanem hamarosan az egész országot, majd a légitársaságok sajátos üzletpolitikájának köszönhetően a világutazókat is meghódították – vagy az örületbe kergették. Az elsősorban forgatókönyvíróként jegyzett Curtis népszerű brit televíziós sorozatokban is nélkülözhetetlenné tette magát, majd a *Négy esküvő, egy temetés* (1994), a *Sztárom a párom* (1999), valamint a *Bridget Jones*-mozik (2001, 2004) szkriptjeivel nem csupán Hugh Grantet röpítette Hollywoodig, hanem megalapozta a reménytelenül csetlő-botló érzelmi lúzerek és komolytalanul bájos társas holdudvaruk, valamint az abba belecsöppenő vonzó idegenek azon utánozhatatlan közegét, amelybe lehetetlen nem beleszeretni. Mindössze három önálló rendezéssel mérette meg magát eddig, s úgy hírlik – ő maga terjeszti ezt a hihetetlen rémhírt –, hogy a legújabb lesz az utolsó: az *Igazából szerelem* (2003), a *Rockhajó* (2009) és az ősszel a vetítőtermekbe került *Időről időre* című alkotásokkal. Az első önálló – bár Robert Altman mozaikfilmjeire emlékeztető – stílust és sokak által utánzott műfajt teremtett; a második (a hatvanas évek zenei kalózhajóinak egyikét elevenítette meg, amely a rigorózus-álszent rádiós közízlést és a konzervatív műsorszabályzást igyekezett kijátszani) zenei klipeket fűzött össze spontán dialógusokkal, lazább történetvezetéssel; a harmadik – szintén hangsúlyos dalokból építkező – pedig immár végképp a feje tetejére állította a romantikus komédia kliséit. Bár önisméltásban a Curtis-filmek eddig sem szenvedtek hiányt, bizony igazat kell adnunk az önkritikus direktornak: ezen az úton csak újabb ballasztok kihajításával lehetne továbbhaladni.

Az *Időről időre* tehát ideiglenes végállomás egy sziporkázóan szivárványszínű élet- és alkotói pályán. Talán a leginkább melodramai mind közül – visszhangozva a rendező-forgatókönyvíró változó pszichéjét. Az *Igazából szerelem* óta – amely a bontakozó vonzalom ezer arcát mutatta be az angol színjátszás „Ki kicsodá?”-jának fellapozásával – Curtis ugyanis hat közeli családtagjából hármat is elveszített (köztük a szüleit), s ez az értékek újrafogalmazására

készítette. A másik közvetlen mozgatórugó egy könnyednek induló beszélgetés volt: rég nem látott, tengerentúl élő barátjával azon morfondíroztak, vajon milyen lenne életük legboldogabb napja. A magam részéről – vetette fel Curtis – azt tartanám a legcsodálatosabbnak, ha Monte-Carlóban randizhatnék Grace Kellyvel, nyernék egymillió fontot a kaszinón, és kapnék egy értesítést, hogy Oscarra jelöltek. Külön-külön mindegyiktől kitörne a frász – és tulajdonképpen egyik sem ér egy lyukas garast sem. A tökéletes nap – jött rá később – ugyanis pont ez a mai: elvittem a gyerekeket az iskolába, a legjobb barátommal ebédelek, jól érezzük magunkat, este pedig a családom körében fogok vacsorázni... Szó szót követett, s ahogy kerekedett a forgatókönyv a következő hónapok során, a végső (közhelyesnek ható, ám attól még lelkesítő) üzenet egy jottányit se változott: adott egy fickó, aki – bár képes lenne változtatni a sorsán – minden napot a maga teljességében él meg úgy, hogy életének napjai egyúttal a legtökéletesebbek is legyenek; hisz ez is csak felfogás kérdése. A mindenkire egyként nehezedő idő halálos szorítását pedig egy rendhagyó időutazásos szerkezettel lehet feloldani: a főhős, bizonyos keretek közt, ide-oda száguldozhat az életében.

Bár végzett bizonyos előtanulmányokat – például megcsinálta a Nagy-Britanniában igen népszerű, évtizedeken át futó időutazós *Doctor Who*-sorozat egyik epizódját, és felidézte magában Frank Capra 1946-os klasszikusát, *Az élet csodaszépet*, melyben egy angyal az öngyilkosságra készülő hős előtt felfedi, mi lenne másképp, ha véghezvinné fatális tettét –, Curtis nemcsak az időgépet, de a bonyolult időparadoxonokat is otthon felejtette. Az időutazás nála mellékszereplő – mulatságos eszköz a múlt balsikereinek felidézésére és az emlékezetes periódusok újbóli átélésére, semmi több. Tim (Domhnall Gleeson), a 21 éves, kétbalkezes, szerelmi téren reménytelenül tapasztalatlan fiatalember, aki vörös üstökével, egyenetlen arcvonásaival nem épp az ifjú Hugh Grant reinkarnációja, mindent elkövet, hogy becserkésze húga egyik barátnőjét, a szőke bombázó Charlotte-ot (Margot Robbie), ám hibát hibára halmoz. Cornwalli tengerparti kúriájukban egyenletesen folynak ki a napok a kezéből a tökkelütött, de imádnivaló nagybácsi (Richard Cordery), békésen kertészkedő anyja (Lindsay Duncan) és a Dickens-könyveket időnként ádáz pingpongcsatákra lecserélő, kedvesen lezser apja (Bill Nighy), valamint említett szeleburdi, helyét sehol sem találó kishúga (Lydia Wilson) társaságában. Csupán hasonlóan éretlen barátja, Jay (Will Merrick) és a menetrend szerint bekövetkező, katasztrófális szilveszteri bulik jelentenek némi változatosságot.

Apja azonban hirtelen egy mindaddig rejtegetett titokba avatja be: a család férfi tagjai egy sötét gardrób rejtekében, öklüket és szemüket összeszorítva képesek saját sorsukban visszavisszalépegetni, és valahogy összeeszkábálni, ami széttörött. Tim ettől kezdve szerelmi tapasztalatszerzésre igyekszik kihasználni a szinte korlátlan mennyiségben rendelkezésére álló (múlt)időt, ám mindaddig csak kudarcok és humoros melléfogások szegélyezik kísérleteit, amíg egy választékosan trágár drámaíróhoz (Tom Hollander) Londonba költözve, egy töksötét étteremben első hallásra bele nem szeret Marybe (Rachel McAdams) – akit éppen azért veszít egy időre szem elől, hogy főbélője szakmai hitelét helyreállítsa. Ettől kezdve nehezített terepen mozog: nem csupán a csinos szerkesztőlányt igyekszik újra meghódítani, de annak újdonsült barátját is el kell tüntetnie a színről, először kevesebb, majd egyre több sikerrel. Úgy tűnik, élete más meglepetést már nem tartogathat, leszámítva válogatott szívásainak listáját, amelyet ügyvédbojtárként kap kézhez egy maximalista főnök és egy törpe termetű balfék, Rory (Joshua McGuire) jóvoltából. Ám semmilyen boldogság – még egyszer újraélt és végre mulatságos oldaláról szemlélt hétköznapi – sem tart örökké: jönnek a gyerekek és a családi gondok, s kiderül, hogy még az időmilliomos apa sem halhatatlan. Mindezt megfejeli az időutazás előtt magasodó egyetlen valós korlát: nem térhet vissza a gyermekeinek születését megelőző időszakra, különben felélné s egyben kezelhetetlenül megváltoztatná a jövőt.

Az Időről időre valótlan mese – tele a mindennapok csak pásztázó elektronmikroszkóppal

látható csodáival. Sokkal kevésbé komfortos, mint a karácsonyi hangulattal és jóra való hősökkel, antihősökkel megbolondított *Igazából szerelem*, vagy akár a kedvesen bumfordi szereplőket halmozó, nosztalgiagyánús *Rockhajó*. Az oldott vígjáték kényelmetlenül ismerős családi drámává a film második órájában válik, híven Curtis intencióihoz: a rózsaszín habos mázat, ha már beteltünk vele, törjük fel, eljutva a mélyrétegekig – hiszen a beteljesedett románcok után, óhatatlanul és ciklikusan visszaköszönve, bekövetkeznek az intim tragédiák. A rendező biztos kézzel adagolja az édeset és a keserűt – a frenetikus jelenetek után olyan szelíd, melankolikus iróniával, amelytől olykor sírni támad kedvünk. Konceptiója mindvégig érthető és következetes: csak az az igazán boldog ember, aki képes különlegességéről is lemondani, hogy az emberi egzisztencia szélsőségeit kívülről-belülről megtapasztalja.

Biztos, hogy a Curtis-filmek eddigi alaphangulatát hiányolók közül sokan csalódnak; ahogy az is biztos, hogy a vérbeli lélektani dráma szerelmesei fanyalogni fognak. Ám ezzel együtt az *Időről időre* az utóbbi évek angol filmtermésének egyik legemelkedettebb és legmulatságosabb darabja egyben – ami külön-külön sem lenne szerény teljesítmény.

A színészek alaposan kivesszik a részüket a jóból: a többek között a *Harry Potter*-széria utolsó részéből vagy *A félszeműből* ismerős, ír Domhnall Gleeson az utolsó porcikáig együtt él a szereppel, és még a Curtisszel immár negyedszer együttműködő Bill Nighynak is jól áll a nála megszokottnál (s különösen az *Igazából szerelem* kiégett rockeréhez viszonyítva) kissé szomorkásabbra vett alakítás; ők ketten együtt teszik ki a rendező (és édesapja, aki előtt e filmmel is tiszteleg) alteregóját. Rachel McAdams sem úgy fest, mint aki unna harmadszor is egy időutazó választottja lenni (*Az időutazó felesége* és az *Éjfélkor Párizsban* után): a szende hajadontól a háromgyerekes anyáig terjedő idő- és szerepregiszteren valóban szakavatottan zongorázik. Telitalálatok a mellékszereplők: az ügyetlen Jay, a latens álompasi; a tesztesza Rory; Charlotte, az élveteg bombázó; és főként az agresszíven szociofób drámaíró, Harry – a nekik szánt sorokat és grimaszokat mind kifogástalanul interpretálják.

Richard Curtis (máig) utolsó rendezése attól különleges vígjáték, hogy csak a felszínen mulattat. Néha túlon túl egyenes, máskor ellenben körülményesen kerülgeti az eltérő látószögből komponált jeleneteket, hogy végül ne maradjon bennünk szemernyi kétség. Messze nem hibátlan, de közel sem egyestés darab.

Időről időre (About Time). Színes, szinkronizált angol vígjáték, 123 perc, 2013. Rendező-forgatókönyvíró **Richard Curtis**; operatőr **John Guleserian**; vágó **Mark Day**; szereplők **Rachel McAdams** (Mary), **Domhnall Gleeson** (Tim), **Bill Nighy** (Apa), **Lindsay Duncan** (Anya), **Tom Hollander** (Harry), **Margot Robbie** (Charlotte).

Kapcsolódó írások:

1. **Győrffy Iván: Még egy Leigh (Még egy év (Another Year). Színes, feliratos angol vígjáték, 129 perc, 2010. Rendező-forgatókönyvíró Mike Leigh.)** Mike Leigh a

semmiségek angol nagymestere. Legújabb filmje, a Még...

2. **Győrfy Iván – Elhervad a nebáncsvirág (Blue Jasmine. Színes, feliratos amerikai vígjáték, 98 perc, 2013. Rendező-forgatókönyvíró Woody Allen.)** Halálfélelemből filmet forgatni nem egy nagy mulatság, az európai lelkiületű...
3. **Győrfy Iván: Tájkép: csata (Harry Potter és a Halál ereklyéi II. (Harry Potter and the Deathly Hallows: Part II.) Színes, szinkronizált amerikai–angol fantasy, 131 perc, 2011. Rendező David Yates.)** A Tájkép csata után, Andrzej Wajda 1970-es filmklasszikusa a háborút...
4. **Győrfy Iván: Kék és fehér (Szeretők, utazók (Los amantes pasajeros). Színes, feliratos spanyol vígjáték, 90 perc, 2013. Rendező-forgatókönyvíró-producer Pedro Almodóvar)** Egymást keresztező sorsok kastélya – jobb híján ezzel a Calvino-címmel...
5. **Győrfy Iván: Beszszelt angyalok (Szesztolvajok (Angel's Share). Színes, feliratos angol–francia–belga–olasz vígjáték, 101 perc, 2012. Rendező Ken Loach.)** Akire születésétől fogva csak „közapor” hullt az égből, arra talán...

Cimkék: **Győrfy Iván**